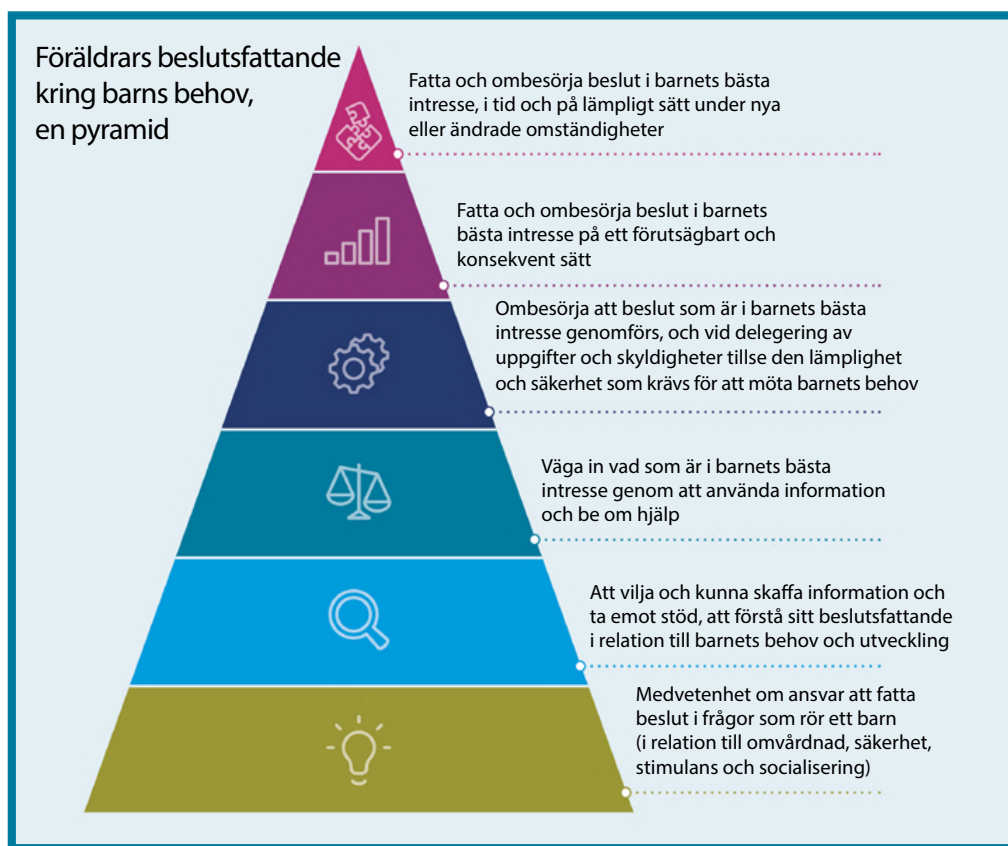

Föräldrars beslutsfattande kring barns behov, en pyramid

Modell för kartläggning av föräldrars förmåga till beslutsfattande kring barns behov, vid kognitiva svårigheter som till exempel vid intellektuell funktionsnedsättning

Modellen kommer från en vägledning* som är framtagen för yrkesverksamma i syfte att öka kunskaper och färdigheter enligt "disability informed practice" när det gäller bedömning av föräldraförmåga hos föräldrar med intellektuell funktionsnedsättning (Collings, S., Spencer, M & Kong, P., 2022). Vägledningen är ett omfattande material där modellen för kartläggning av föräldrarnas beslutsfattande kring barns behov är en del. SUF-Kunskapscentrum har begränsat sig till att översätta några valda delar, anpassat texten utifrån svenska förhållanden samt infogat text med kunskap kring föräldraskap och kognitiva svårigheter.

Modellen i form av en pyramid är en illustration av en viktig komponent i föräldraförmågan - förmågan att både fatta och ombesörja beslut som rör barnets behov av omsorg, trygghet och god uppfostran. På ett schematiskt sätt visas de olika steg som är grundläggande för ett gott beslutsfattande när en förälder ansvarar för sitt barn. Att kunna kartlägga föräldrarnas förståelse och kapacitet när det gäller beslutsfattande ger viktig information som kan användas exempelvis vid bedömning av föräldra-kompetens eller utvärdering av föräldrastödsinsatser.

* [TOWARD ACCESS AND EQUITY: DISABILITY-INFORMED PRACTICE IN CHILD PROTECTION A GUIDE TO ASSESSING PARENTING CAPACITY WITH PARENTS WITH INTELLECTUAL DISABILITY](#) Resource will help reduce prejudice against parents with intellectual disability - The University of Sydney

Bottenplattan i pyramiden beskriver hur föräldern behöver vara medveten om att föräldraansvaret innebär att fatta beslut. Att de innehar rätten att fatta viktiga beslut som är avgörande för att deras barns behov ska tillgodoses på ett lämpligt sätt.

Andra steget är särskilt viktigt för föräldrar som behöver extra stöd i sitt föräldraskap. Det handlar om att kunna förstå, i relation till barnets behov och utveckling, sitt ansvar att fatta beslut där både viljan samt förmåga att införskaffa information och hjälp ingår. Föräldrar står ofta inför ställningstaganden kring vad de behöver göra för att möta barnets behov. Detta innebär bedömningar av till exempel vad som behöver göras, hur länge, hur mycket, vad man ska säga eller vem man ska kontakta, där övervägningarna kan vara för svåra på grund av bristande kunskap och färdigheter. Här är insikten om vikten av att skaffa mer/rätt information och ta emot stöd, central för förmågan att fatta ett bra beslut.

Det tredje steget innebär att föräldern förmår att väga in och ta i beaktande vad som är bäst för barnet genom att tillgodogöra sig av införskaffad information och hjälp, som man bett om. Detta innebär att föräldern till exempel behöver prioritera att ta barnet till återkommande besök vid habiliteringen även om föräldern tycker att det är jobbigt att ta sig dit och upplever att besöken innebär ökade krav på dem i deras föräldraroll. Förmågan att ta i beräkning eventuellt negativa konsekvenser för barnet av ett beslut, är viktigt när ett beslut övervägs. Det kan till exempel handla om förmågan att väga in hur barnets tillgång till en förbättrad hemsituation skulle kunna hindras om föräldern avstår från att ta emot en stödinsats i hemmet (från en hemterapeut, boendestödjare eller nära anhörig).

Den fjärde nivån i pyramiden handlar om att ansvara för genomförandet av beslut som innefattar lämplig och säker delegering av ansvar och uppgifter relaterade till barnets behov. Möjligheten att delegera arbetsuppgifter rörande barnets omsorg kan vara särskilt viktig när föräldrar har behov av kompensatoriskt stöd. Det kan handla om att en annan person engagerar sig i barnet med aktiviteter t ex att en kontaktperson eller släkting får hjälpa till med läxor. Men föräldern behöver ha förmåga att delegera detta och säkerställa att dessa personer har förutsättningar att utföra uppgiften utifrån barnets behov. En sådan förutsättning kan vara att samarbeta och göra goda överväganden tillsammans med andra.

De sista två stegen beskriver kvalitén på beslutsprocessen. Det näst sista steget är när en förälder, utifrån barnets bästa, ska fatta och ombesörja beslut på ett förutsägbart och konsekvent sätt över tid. Föräldrarnas förmågor, som ligger till grund för en god omvårdnad, säkerhet och stimulans, behöver vara någorlunda automatiserade för att kunna uppnå denna kvalitet. Även en förmåga att generalisera, utifrån de förvärvade kunskaperna och färdigheterna, är avgörande för kvalitén.

Det sista steget är att föräldern ska fatta och ombesörja beslut som är väl avvägt vad gäller både tajming och lämpligt gensvar baserat på barnets behov. De behöver också klara detta under nya eller förändrade omständigheter. Det finns ingen förälder som vet exakt vad de ska göra i nya situationer eller som omedelbart vet vilket beslut som ska tas. Barnet som är i ständig utveckling innebär förändrade behov som kräver nya kunskaper och färdigheter hos föräldern. Att kunna identifiera, tolka och dra korrekta slutsatser om vad som har ändrats och vad som kan göras annorlunda, är viktigt. Det är alltså i nya situationer som det krävs anpassade strategier i beslutsprocessen, vilket är komplext och svårt eftersom det inte går att förlita sig på tidigare erfarenheter.
